

Dyrevernermerket
Brenneriveien 7, 0182 Oslo
(+47) 22 20 16 50

dyrevernermerket@dyreverner.no
www.dyrevernermerket.no

org. nr.: 983 482 392

Versjon: 1. september 2018

Vedlegg til kriterier for produksjon av slaktekylling – storskala

Vedlegg til punkt 2.1: Positivliste og godkjenning av hybrider

Følgende hybrider er godkjent for bruk i merkeordningen:

- Hubbard JA 787
- Rowan Ranger

Hybrider som godkjennes skal ha betydelig bedre dyrevelferd sammenlignet med dominerende hybrid(er) i norsk konvensjonell kyllingproduksjon. Velferdskriterier som vektlegges er veksthastighet, anatomi, helse, adferd og aktivitetsnivå, samt evne til å utføre basale adferdsbehov som for eksempel vagling. I vurderingen blir det tatt hensyn til økonomiske forhold og tilgjengelige hybrider i Norge. Faglig skjønn brukes i de tilfeller tilgjengelige velferdsdata om hybridene er mangelfulle.

Godkjennelse av hybrider kan trekkes tilbake dersom hybridens genetiske egenskaper utvikles i en alvorlig negativ retning med hensyn til dyrevelferd. En slik tilbaketrekking skal varsles i god tid for å legge til rette for bytte til en annen hybrid.

Vedlegg til punkt 4.2.6: Vilkår for blending

Blending kan utføres

- a) I forbindelse med plukking.
- b) Ved særlig skarpt sollys eller andre synsinntrykk som kan skremme og/eller føre til stress i flokken, for eksempel fyrverkeri.
- c) Ved adferdsproblemer som for eksempel hakking.
- d) Andre forhold der blending er strengt nødvendig for å unngå dårlig dyrevelferd.

Vedlegg til punkt 4.5.3: Manuell støvmåling

Manuell vurdering av støv kan gjøres på følgende måte:

a) Sensorisk vurdering

0 - Støvmengden er ikke merkbar eller svakt merkbar: Det er lett å puste.

1 - Støvmengden er moderat: Lukt og støv er distinkt og fører til rennende øyne og/eller hosting.

2 - Støvmengden er sterk: Lukt og støv er irriterende og gir stikkende følelse i øyne og/eller munn og/eller uttalt hosting/nysing.

b) Dust sheet score

Plasser et svart A4-ark på en horisontal overflate, over hodehøyde på fuglene. Fjern så arket etter minst 3 timer. Skriv med en finger på papiret for å få et inntrykk av støvmengden på papiret. Klassifiser støvmengden som følger:

- A. Ingen tegn til støv
- B. Litt støv
- C. Tynt lag med støv
- D. Tykt lag med støv
- E. Fargen på papiret er ikke synlig

Klassifisering:

0 - Ingen tegn til støv (score A)

1 - Lite støv (score B eller C)

2 - Betydelig mengde støv (score D eller E)

Vedlegg til punkt 4.7.1: Minimumsoppsett for miljøberikelser

a) Vagler

Minst 2,5 m/1.000 fugler.

Funksjon: Vagle (potensielt også aktivitet, uforstyrret hvile, oppholde seg i høyden).

Anbefaling

- Bør være lett tilgjengelige og ha synlig plassering.
- Bør være lyse eller merket med klare farger.
- Bør plasseres i områder av huset der det ikke foregår mye aktivitet.
- Bør ha utforming som gjør at fugler kan gripe komfortabelt rundt vaglen (runde eller rektangulære med avrundede kanter).
- Bør være laget av tre, ikke metall.
- Bør være i varierende tykkelser (4-6 cm i diameter).
- Bør være i flere høydenivåer 10-40 cm fra underlaget.
- Bør være 15-20 cm vagleplass per fugl (ta utgangspunkt i at cirka 20 % av fuglene vagler samtidig).

b) Plattformer

Antall: Minst 2,5 m²/1.000 fugler.

Funksjon: Oppholde seg i høyden (potensielt også aktivitet, uforstyrret hvile).

Anbefaling

- Bør være sklisikre.
- Bør flyttes jevnlig for å unngå fukt i strøet under.

c) Skjulesteder

Beskrivelse: Det kan benyttes plastkasser, pappkasser, reir eller romdelere (paneler eller barrierer).

Antall: Minst 2/1.000 fugler.

Funksjon: Uforstyrret hvile (potensielt også aktivitet, vagle, oppholde seg i høyden).

d) Naturmateriale

Beskrivelse: Sammenpressede hauger, kasser eller pallekarmen med naturmateriale (for eksempel torv, bark, sand, sagflis eller halm).

Antall: Minst 2/1.000 fugler.

Funksjon: Aktivitet, utforsking (potensielt også lek, fødesøk, eteadferd, støvbading, uforstyrret hvile og opphold i høyden).

e) Støvbading

Dette punktet gjelder som tilleggskrav dersom ikke naturmaterialet i punkt d oppfylder følgende kriterier for støvbademateriale:

Beskrivelse: Materialet skal være godt egnet og populært hos fuglene for støvbading. Bør være finkornet, som for eksempel sand eller torv.

Antall: Minst 2/1.000 fugler.

Funksjon: Støvbading.

f) Hakkeobjekter

Beskrivelse: Objekter som endrer form når det blir hakket på (for eksempel mineralsteiner, kornblokker, hengende maiskolber og rotgrønnsaker).

Antall: Minst 2/1.000 fugler.

Funksjon: Utforsking, manipulering, fødesøk og eteadferd (potensielt også aktivitet og lek).

g) Lekeobjekter

Beskrivelse: Objekter som stimulerer til lek og sysselsetting – for eksempel greiner fra trær, papptallerkener, pappkopper, plastflasker, melkekartonger, papirstrimler, plaststrips, krøllet fôrpapir, taustumper (hengende eller liggende i strøet), treverk, murstein, lecakuler, metallobjekter/lenker, hengende CD-plater og plastballer.

Funksjon: Lek, aktivitet og utforskning.

Vedlegg til punkt 4.7.1: Funksjonskrav til miljøberikelser

Miljøberikelse skal dekke følgende adferdsbehov for fugler:

- a) Aktivitet (løpe, klatre, hoppe, fly, flakse med vingene).
- b) Lek.
- c) Utforsking.
- d) Fødesøk og eteadferd (hakke, skrape, lete etter og spise ulik mat).
- e) Støvbading.
- f) Vagling.
- g) Uforstyrret hvile.
- h) Opphold i høyden.

Vedlegg til punkt 5.1.2: Sjekkliste transportegnethet

Fugler med følgende tilstand eller skader regnes som uegnet for transport:

- a) Brukne vinger eller andre vingskader.
- b) Beinlidelser: Brukne bein, halthet, problemer med å stå oppreist eller bevege seg normalt.
- c) Sår, blødninger eller andre skader som er av en slik karakter at det kan medføre lidelse under transport.
- d) Slapp/nedsatt allmenntilstand eller andre tegn på sykdom, som for eksempel:
  - o Diaré.
  - o Neseflod eller øyeflod.
  - o Nysing eller unormal pust.
  - o Hovent hode/nakkeparti.
  - o Blodig bakende eller prolaps i bakenden.
  - o Unormal hudfarge på hakelapp, kam eller bein.
  - o Veldig tynne eller små fugler.
- e) Fugler med dårlig fjørdrakt som kan medføre risiko for kuldestress – for eksempel våte, skitne fugler eller fugler med manglende fjør.
- f) Alvorlig misvekst.
- g) Fugler som har blitt utsatt for fall, trykk, klemming eller lignende ytre påkjenninger under plukking, lasting eller annen håndtering.

Enhver tvil skal komme dyrene til gode: Med andre ord skal en fugl ikke transporteres ved tvilstilfelle.

Vedlegg til punkt 5.1.3: Plan for plukking

Følgende elementer skal dyreeier som et minimum ha med i sin plan:

- a) Forberedelsesprosedyrer før plukking.
- b) Ansvars- og arbeidsfordeling av alle prosedyrer som har betydning for dyrevelferden under plukking:
  - o Dyreholder/velferdsansvarlig.
  - o Plukkere/plukkelag/plukkelagsleder.
  - o Transportør.
- c) Tiltak for å unngå varme- og kuldestress.
- d) Tiltak for å unngå unødvendig sult og tørste.
- e) Tiltak for å unngå fysisk og mentalt stress og skader på fuglene.
- f) Plassering av transportbil, containere og trucker i huset under plukking.
- g) Spesifisering av hvordan fuglene skal håndteres.

Vedlegg til punkt 5.2.1: Logg for plukking, transport og slakt

Følgende punkter skal loggføres hver gang det utføres plukking, transport og slakt av fugler:

- a) Slakteri eller annen mottaker av fuglene og forventet slaktetidspunkt.
- b) Om det er utført tre tilsyn i løpet av det siste døgnet og utsortering er utført i tråd med driftsenhetens plan for utsortering av fugler som er uegnet for transport.
- c) Tidspunkt for fjerning av fôr og vann.
- d) Antall plukkere og navn på velferdsansvarlig.
- e) Plukkestart og plukkeslutt.
- f) Om plukkingen er utført i henhold til forskriftskrav, merkeordningens kriterier og driftsenhetens egen plan for plukking.
- g) Om alle transportkasser er gjennomgått individuelt og merket korrekt.
- h) Transportens oppstart.
- i) Spesielle forhold av betydning for dyrevelferd i forbindelse med plukk, transport og slakt.

Vedlegg til punkt 7.4.2: Ante mortem kontroll på individnivå

Fugler med følgende avvik skal registreres med nøyaktig antall. Enhver levende fugl med ett eller flere av disse avvikene skal umiddelbart avlives:

- a) Døde ved ankomst, DOA.
- b) Ryggleie.
- c) Vingebrudd.
- d) Beinbrudd.
- e) Fastklemte.
- f) Utglidninger eller andre beinlidelser som gjør at fuglene ikke kan stå oppreist på begge bein med normal holdning.
- g) Andre forhold som medfører at oppstalling på slakteri medfører lidelse.

Vedlegg til punkt 7.4.3: Ante mortem kontroll på besetningsnivå

Flokker av fugler med følgende avvik skal avlives snarest og registreres med antall og klassifisering:

- a) Tegn på varmestress (for eksempel pesing med åpent nebb, spredning av vingene).
- b) Tegn på kuldestress (for eksempel klumping, brusing med fjærene).
- c) Våte fugler.
- d) Skitne fugler.
- e) Urolige/stressede fugler.
- f) Slappe, påkjente, eller på annen måte lidende fugler.

Vedlegg til punkt 7.4.5: Post mortem kontroll

Fugler med følgende avvik skal registreres med nøyaktig antall og rapporteres:

- a) Død under oppstalling eller før bedøvelse.
- b) Vingebrudd.
- c) Andre vingskader.
- d) Beinbrudd.
- e) Andre synlige bein- eller leddlidelser.
- f) Tråputeskader.
- g) Hudlidelser (ikke tråputeskader).
- h) Sår, blodutredelser eller andre lesjoner.
- i) Muskeldefekter (for eksempel «wooden breast», «white striping» og lignende).
- j) Bukhinnebetennelse.
- k) Leverlidelser.
- l) Misvekst.
- m) Sirkulasjonssvikt/ascites.
- n) Andre forhold som kan relateres til dårlig dyrevelferd.

Vedlegg til punkt 7.5.4: Plan for kontroll av bedøvelsesprosess

Planen skal minimum inneholde følgende:

- a) Beskrivelse av normal gasskonsentrasjonskurve og normal adferd for fuglene under alle faser av bedøvelsesprosessen.
- b) Rutiner for visuell kontroll av at gasskonsentrasjonen følger korrekt kurve og fuglenes adferd under alle faser av bedøvelsesprosessen, inkludert retningslinjer for tidspunkt og hyppighet av slike kontroller, for å sikre kontroll av et representativt antall fugler i hvert parti, jevnt fordelt på partiet.
- c) Rutiner for tiltak ved avvik.
- d) Ansvarsfordeling av arbeidsoppgaver som hører til punkt b og c.

Vedlegg til punkt 7.5.6: Plan for kontroll av bedøvelseskvalitet

Planen skal minimum inneholde følgende:

- a) Beskrivelse av tegn til både god og dårlig bedøvelseskvalitet.
- b) Hvordan bedøvelseskontroll skal utføres, inkludert kontroll av minimum følgende indikatorer:
  - o Tegn til regelmessig respirasjon.
  - o Muskeltonus.
  - o Vingesitring.
  - o Spontan blinking.
  - o Kornearefleks eller palpebral refleks*.
  - o Vokalisering*.
- c) Retningslinjer for tidspunkt, hyppighet og antall fugler som skal kontrolleres for å sikre at et representativt antall fugler i hvert parti, jevnt fordelt på partiet blir kontrollert.
- d) Rutiner for tiltak ved avvik.
- e) Ansvarsfordeling av alle arbeidsoppgaver som hører til punkt b-d.

*Kun anbefaling.